

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Landschap in milieueffectrapportage

Een plan kan veel invloed hebben op het landschap en op de ruimtelijke kwaliteit. Voor veel belanghebbenden, waaronder bewoners, zijn dit belangrijk thema's. Daarom is het belangrijk om landschap en ruimtelijke kwaliteit mee te nemen in het milieueffectrapport (MER). Deze factsheet gaat in op wat je in het milieueffectrapport over landschap beschrijft.

Wat is landschap?

De Raad van Europa beschrijft landschap als:

Een gebied zoals dat door mensen wordt waargenomen en waarvan het karakter wordt bepaald door natuurlijke en/of menselijke factoren en de interactie daartussen.

Dit betekent dat landschap in het buitengebied en in stedelijk gebied betrekking heeft op bestaande en op nieuwe waarden.

Welke informatie moet er in het milieueffectrapport?

Landschap in milieueffectrapportage (mer) is wettelijk vastgelegd. In de Europese mer-richtlijnen staat dat landschap een integraal onderdeel moet zijn van een milieueffectrapport. Landschap is voor belanghebbenden een belangrijk onderwerp bij het maken van plannen. Zij willen weten wat er mogelijk aan of in het landschap gaat veranderen. Het goed in beeld brengen van de effecten van het plan op het landschap maakt het milieueffectrapport een waardevoller document in discussies met belanghebbenden én in de besluitvorming.

Welke informatie moet er in het milieueffectrapport?

Volg deze drie stappen:

1. Beschrijf of bepaal de ambitie
2. Beschrijf de landschappelijke kwaliteiten
3. Bepaal een aanpak op maat

Stap 1: Beschrijf of bepaal de ambitie

Bij bestaand beleid

In nationaal, provinciaal en gemeentelijk beleid zijn de waarden van een gebied vastgelegd, inclusief doelstellingen en ambities. Dit schetst de gewenste kwaliteit van het landschap. De ambities bepalen welke activiteiten bij het beleid passen en wat helpt bij het uitwerken van alternatieven. Beschrijf deze in het milieueffectrapport. Internationaal beschermde landschappen verdienen hierbij speciale aandacht, zoals UNESCO Werelderfgoed en UNESCO Geoparken.

Er is nog geen beleid

Het doel van het plan is extra belangrijk als er nog geen landschapsbeleid is. Is bijvoorbeeld het doel het creëren van ruimtelijke kwaliteit, beschrijf dan in het milieueffectrapport wanneer dat gelukt is, hoe belanghebbenden daarnaar kijken en hoe zij het ervaren.

Stap 2: Beschrijf de landschappelijke kwaliteiten

Breng de kwaliteit van het gebied in beeld, bijvoorbeeld met een landschapsecologische systeemanalyse (LESA) of een landschapsbiografie. Beschrijf de kenmerken van het landschap. Denk hierbij aan openheid, geomorfologie, historische verkaveling of de schaal van bebouwing. De waardering van de kenmerken is afhankelijk van de mate waarin ze intact zijn. De waardering is meestal (deels) herleidbaar uit bestaand gemeentelijk, provinciaal of landelijk landschapsbeleid of ruimtelijk kwaliteitsbeleid. Beschrijf in het milieueffectrapport of en welke kwaliteiten zijn vastgelegd.

De waardering kun je naast bureauonderzoek baseren op de kennis van lokale belangenorganisaties, een bezoek aan het gebied met bewoners en deskundigen en informatie uit zienswijzen. Beschrijf in het milieueffectrapport welke kenmerken waardevol zijn (of juist niet) en waarom.

Stap 3: Bepaal een aanpak op maat

Vervolgens kijk je naar de impact van het plan op het landschap. Zijn er gevolgen? Zijn er positieve effecten? Zijn er nadelige effecten? Komt er ruimtelijke kwaliteit bij? Hieronder lees je wat daarover in het milieueffectrapport moet staan.

Neutraal effect

Een plan heeft een neutraal effect op het landschap als de structuur en herkenbaarheid niet of nauwelijks verandert. Denk aan een uitbreiding van een chemische installatie binnen een bestaande inrichting of het toevoegen van twee windturbines aan een bestaand windturbinepark van 40 turbines. Motiveer het neutrale effect in het milieueffectrapport, eventueel met beeldmateriaal.

Nadelige effecten

Een plan kan nadelige effecten op het landschap veroorzaken. Zo kan een windpark of hoogspanningsverbinding in een open landschap de landschappelijke kwaliteit ernstig verstoren. Beschrijf de effecten op het landschap en de mogelijke maatregelen om deze te verzachten in het milieueffectrapport.

Positieve effecten of nieuwe waarden

Gebruik het milieueffectrapport voor alternatieven die bestaande waarden versterken en/of nieuwe ruimtelijke kwaliteiten toevoegen.

- Een gebied kan weinig landschappelijke waarden hebben door versnippering of verrommeling. Gebruik het milieueffectrapport om te zien of met het plan deze versnippering of verrommeling teruggedrongen kan worden.
- Beschrijf voor een plan in een gebied met belangrijke waarden in ieder geval een alternatief gericht op behoud en mogelijk versterking van waarden. Voor beschermde landschappen is dit belangrijk, maar neem dit ook mee voor onbeschermde landschappen.
- Werk voor een plan met (mogelijk) grote gevolgen voor het landschap een landschapsalternatief uit. Zoek hierbij naar nieuwe ruimtelijke kwaliteit. Denk

aan ruimtelijke ingrepen als (rijks)wegen, windparken, hoogspanningsverbindingen, en grote industrie- en woningbouwlocaties.

Wegstrepen kan niet

Benoem de effecten op bestaande waarden en nieuwe kwaliteiten apart van elkaar. Streep de aantasting van bestaande kwaliteit niet weg tegen het creëren van nieuwe kwaliteit. Breng de positieve en negatieve effecten afzonderlijk in beeld. Zo ontstaat overzicht voor het maken van keuzes.

Studiegebied

Het studiegebied voor landschap bestaat uit:

- het plangebied, toegangswegen en ruimten tussen de toegangswegen;
- de zone waarbinnen de voorgenomen activiteiten nog waarneembaar zijn.

Neem belangrijke landschappelijke elementen en structuren in de omgeving in hun geheel mee.

Het belang van kaarten en visualisaties

Goed beeldmateriaal is essentieel om de effecten duidelijk te maken. Belangrijk hierbij zijn een leesbare legenda en een heldere aanduiding van het plan- en studiegebied. Zichtbaarheidsanalyses tonen waar en tot welke afstand een plan nog zichtbaar is. Visualisaties vanuit diverse gezichtspunten en routes maken een integrale beoordeling van de kwaliteiten en effecten mogelijk. Zorg in het milieueffectrapport voor een passend detailniveau van de visualisaties.

Meer weten?

Meer weten over landschap in milieueffectrapportage? Bel, mail of kom langs. We staan je graag te woord.

- Patrick Patiwaal – ppatiwaal@eia.nl – 030 2347650
- Tjeerd Gorter – tgorter@eia.nl – 030 2347622